

FILMRECENSION

Stulna År

Filmen *Stulna År*, eller *Girl, Interrupted* som den heter på engelska, har fått fina recensioner och blivit tilldelad en Oscar. En intressant berättelse byggd på en verklig händelse i kombination med ett ypperligt skådespeleri gör att det här är en film som verkligen är värd att rekommendera.

Att den amerikanska filmindustrin satsar på en film om mentalsjukvård hör väl till ovanligheterna, särskilt som denna historia är ytterst allvarlig och knappast vad man annars förknippar med Hollywood. Att *Stulna År* trots detta blivit en sådan publiksuccé måste med andra ord betyda att världens biobesökare inte enbart är inriktade på lättisam underhållning i lagom förpackat format. Men *Stulna År* är för den skull inte någon dystert film, tvärtom är den stundtals väldigt rolig.

Huvudpersonen Susanna, som spelas av Winona Ryder, är en ung kvinna som hamnar på Claymoores mentalsjukhus efter att ha försökt få stopp på kaoset inne i sitt huvud med hjälp av tabletter och vodka. Året är 1967. Vid inskrivningen på Claymoore tvingas Susanna skriva under dokument som visar att hon frivilligt skriver in sig där – en vanlig procedur, åtminstone vid den här tiden. Men bortsett från denna händelse kommer det att visa sig att Susanna haft tur: Claymoore är, trots allt, en ganska bra anstalt.

Efter den första svåra tiden, då Susanna är både förvirrad och skygg, lär hon känna Liza (Angelina Jolie), som är sjukhusets re-

Copyright: Columbia Pictures 1999.

bell; uppkäftig och ibland elak men med ett gott hjärta. Liza får med tiden ett allt destruktivare inflytande över Susanna, vilket leder till att de rymer tillsammans från sjukhuset. Det blir en traumatisk och förvirrad tur ut i samhället vilken så småningom leder flickorna tillbaka till Claymoore.

Susanna fattar då ett avgörande beslut. Vilket beslut och vad det leder till ska jag inte avslöja här.

CLAES RUNDQVIST

Konsten att lyssna

Det är i år hundra år sedan psykoanalytikern och filosofen Erich Fromm föddes. Han kom med sitt tänkande att betyda mycket både för 1900-talets syn på människan och för dess syn på samhället. Böcker som *Flykten från friheten*, *Ett friskares samhälle*, *Kärlekens konst*, *Den destruktiva människan* och *Att ha eller att vara* såldes i stora upplagor och kommer fortfarande ut i nya tryckningar. Nu har *Konsten att lyssna* för fjärde gången kommit ut på svenska på Natur och Kulturs förlag. Den består av föredrag och seminarier som Fromm höll mellan 1964 och 1980 (hans dödsår), och som aldrig tidigare publicerats. Boken inleds med en ca 40 sidor lång redogörelse för Fromms liv, insiktsfullt skriven av Jan StenSSon.

För första gången får vi här en inblick i Fromms både teoretiska och praktiska arbete som psykoanalytiker. Hans utgångspunkt är Freuds teorier, men han kritiserar också denne på flera viktiga punkter. Medan Freud aldrig ifrågasatte samhället eller etablissemangen, var Fromm i högsta grad en samhällskritiker som ansåg att man i analysen aldrig borde bortse från det samhälle klienten lever i och de konsekvenser detta har för dennes liv. I boken tar han upp alla

tänkbara aspekter på analys och terapi, tex vad psykoanalys är, vad det är som botar, relationen mellan terapeut och klient och psykoanalysens metoder. Språket är hela tiden enkelt och klart och utan de krångliga termer som analytiker annars gillar att svänga sig med. Detta är en av de bästa och mest levande böcker om terapi som jag läst. På frågan om psykoanalysens syfte svarar Fromm helt enkelt: syftet är att lära känna sig själv. Detta är svårare än man kan tro, så insvärjda som vi är i psykologiska försvar, motvilja mot förändring och rädsla för självständighet. Fromm avfärdar psykoanalys utan handlande som meningslös. Det hjälper inte att bara prata om sina problem, man måste också aktivt verka för att förändra sitt liv. Som psykoanalytiker har han höga krav på sina klienters vilja att ta itu med sina liv. Målet är att bli en ansvarig, vuxen individ med förmåga att leva till fullo och ta vara på sitt livs möjligheter.

Fromms maxim är: intet mänskligt ska vara mig främmande, dvs som analytiker ska han kunna känna igen sig i allt som hans klienter berättar om sig själva. Han har inom sig alla mänskliga tillstånd, han säger sig vara allt från potentiell mördare till hel-

gon. En sådan total inlevelse är ovanlig och om han besatt den kan kanske ifrågasättas. Likaså kan jag reagera mot den stränghet med vilken han tycks bemöta sina klienter. Vi är alla famlare i livets labyrint. Men för alla med det minsta intresse för terapi och självutveckling är detta en oundgänglig bok.

INGA-STINA WESTMAN

Sökare i ny tid

Det är titeln på en bok av Tomas FrankeJl, centralgestalt i den svenska nyandliga rörelsen, och handlar om framväxten av new age-rörelsen i Sverige och författarens personliga sökande. Det är en resa som startar på 1970-talet med primalsessioner och landari 1990-talets yoga- och andningsövningar och med den begynnande dialogen med kristna företrädare. (Natur och Kultur)